

Distansutbildningspodden: Att arbeta med VFU på distans

Musikvinjett: Musik spelas.

Helén Rönning: Vi har ju valt att göra omställningen till att även ordinarie VFU-platsers handledare bjuds in i det digitala mötet, så att det blir en kvalitetsutveckling generellt. För det ser jag som kärnan lite grann - att alla handledare får samma diskussioner runt kursens lärandemål, oavsett om det är VFU på distans eller om det sker med de platser som vi har avtal med lokalt.

Mikael Andersson: En viktig del av många utbildningar, inom till exempel vårdrucken, är den verksamhetsförlagda utbildningen, VFU:n. Ofta genomförs den lokalt på, eller i närheten av, lärosätets campusort, men ett alternativ är att ordna VFU-plats i en annan del av landet. Vad behöver man då för att det ska fungera bra? Vilka är utmaningarna och vilka problem går att lösa med VFU på distans?

Musikvinjett: Musik spelas.

Mikael Andersson: I det här avsnittet av Distansutbildningspodden ska vi prata om samarbetet mellan lärosätet och den mottagande organisationen vid verksamhetsförlagd utbildning och vad som är vinsten när studenter gör sin VFU på distans. Jag heter Mikael Andersson och i dag har jag med mig Helén Rönning och Britta Schaar. Välkomna!

Helén Rönning: Tack.

Britta Schaar: Tack.

Mikael Andersson: Tänkte att ni ska få presentera er själva. Ska vi börja med dig, Britta? Vem är Britta Schaar?

Britta Schaar: Britta heter jag. Distriktsköterska i Orsa kommun och där är jag utbildningsansvarig och ansvarig för alla studenter som kommer in i vår kommun.

Mikael Andersson: Och så har vi Helén då.

Helén Rönning: Helén Rönning heter jag och är programansvarig för sjuksköterskeprogrammet på Mittuniversitetet och vi har då två studieorter, både Campus Sundsvall och Campus Östersund.

Mikael Andersson: Men om jag börjar med en fråga till dig Helén, det är att Mittuniversitetets sjuksköterskeutbildning är ju förlagd till Sundsvall och Östersund. Och visst är det så att ni vanligtvis brukar ha en överenskommelse med regionen där man verkar i med VFU-platser? Visst är det så?

Helén Rönning: Det stämmer. Vi har klara avtalade platser både i Västernorrland och Jämtland-Härjedalen.

Mikael Andersson: Men nu har ni också börjat låta studenter söka VFU-plats själva utanför campusorterna. Vad var det som fick er att börja med att man skulle kunna ha just VFU på distans?

Helén Rönning: Ja, orsaken är att det blir svårare och svårare att få till VFU-platser i närliggande region och kommuner på grund av den situation som är på olika sätt i verksamheterna.

Mikael Andersson: En av de kommuner som tar emot sjuksköterskestudenter från Mittuniversitetet är Orsa kommun där du jobbar. Hur ser samarbetet med Mittuniversitetet ut?

Britta Schaar: Ja, samarbetet ser ju ut så här att studenterna frågar mig, kontaktar mig i första hand om det överhuvudtaget är möjligt, om vi har kapacitet att ta emot studenterna. Sen tar studenterna kontakt med programansvarig och då hör ju Helén av sig till mig och så planerar vi inför kommande VFU.

Mikael Andersson: Fortsätter ställer frågan till Britta. Jag misstänker att det finns ju lärosäten som finns närmare Orsa än Mittuniversitetet, till exempel Högskolan Dalarna. Vad är skillnaden i samarbete med Mittuniversitetet som är längre bort?

Britta Schaar: Ja, alltså, det är ju att vi har ett avtal med Högskolan Dalarna som också har ett sköterskeprogram. Och de studenterna måste vi ta i första hand. Det som är största skillnaden är ju att vi är välbekant med programupplägget. Jag vet vilka kurser studenterna har läst och vilka krav Högskolan Dalarna har på studenterna och jag vet vilka krav Högskolan Dalarna har på oss som kommun och på mina handledande sköterskor.

Mikael Andersson: Helén, hur har ni gjort för att ni har likadana avtal som vi sa med regionerna Jämtland och Västernorrland? Här har ni startat ett samarbete. Finns det samma typ av avtal med Region Dalarna eller hur ser det ut där?

Helén Rönning: Nej, utan vid de här tillfällena när studenten hittar en VFU-plats som kvalitetssäkras av mig som programansvarig - då skriver vi en skriftlig överenskommelse mellan oss, som Britta skriver på och som jag skriver på, så att vi binder oss i att säkerställa platsen. Så det är ett tillfälligt avtal för den här perioden.

Mikael Andersson: Men är innehållet, utformningen och villkoren för VFU:n samma oavsett om det är ett tillfälligt avtal eller ett längre avtal?

Helén Rönning: Det stämmer, så är det. Det är ju därav att jag tar kontakt för att höra hur organisationen runt studenten ser ut. Om man är van vid att ha en student, vilken handledarorganisation och lite så.

Mikael Andersson: Men om vi uppehåller oss, Helén, lite längre kring just den här frågan, för det är ju en knäckfråga. Du är ju själv inne på det här med att kvalitetssäkra VFU. Vad ser du för utmaningar med att kvalitetssäkra VFU som är mer på distans jämfört med när det ligger närmare campusorterna?

Helén Rönning: Ja, utmaningen är ju att när studenten hör av sig så kan man i verksamheten säga ja och vilja vara till mötes. Men sen kommer ju nästa steg att också förstå den här studentens lärandemål. Antalet veckor som studenten ska ha under sin VFU och hur progreringen är tänkt att vara och att man förstår lärandemålen just för att man kan ha en förförståelse mot en annan utbildning och utbildningsplan som kan vara utmanande innan vi har pratat ihop oss på olika sätt så att man förstår vad det är som just den här studenten behöver i den här terminen i programmet.

Mikael Andersson: Vad har ni gjort för praktiska åtgärder för att få till det här avtalet på distans när ni har jobbat med en annan region?

Helén Rönning: Först så har vi ju haft den här muntliga kommunikationen och det jag har berättat, generellt om både VFU:n men även var den här studenten är i programmet och vad det förväntas att den ska göra. Sen har vi också bjudit in till möte där handledare och huvudhandledare jättegärna får vara med, men främst för handledare, digitalt möte inför kursstarten, men också inför mittbedömningen där vi då tillsammans har diskuterat med handledare kursens lärandemål. Vad innebär det? Hur kan jag tänka? Hur kan jag stödja studenten i olika handledningssituationer?

Mikael Andersson: Hur har det varit i er ände då Britta? Ni som har varit mottagande. Hur har ni upplevt det här att nu har ni fått gått in och försökt att tolka och förstå ett nytt lärosätes verksamhet. Har det varit mycket jobb med det? Vad ni gjort för någonting?

Britta Schaar: Nej, tvärtom. Jag tycker att det är väldigt lärorikt att se hur ett annat lärosäte genomför VFU och även sjuksköterskeutbildningen. Det som är fördelaktigt för min del som samordnare för VUF-platser är just det här mötet som handledande sjuksköterskor har, där alla får höra vilka krav Mittuniversitetet har till sköterskorna och inte bara jag som VFU-samordnare så att säga. Utan alla mina sköterskor deltog vid mötet och fick höra vilka krav vi kan ställa på studenterna och vilka krav som ställs på oss. Och sedan tycker jag att det är en otrolig tillgänglighet på Mittuniversitetet. Jag kunde ställa frågor via mejl eller via telefon och då får jag ju svar på.

Mikael Andersson: Utifrån skulle man kunna uppleva att "oj, nu blev det nästan dubbelt så mycket jobb". Men om jag börjar fråga dig Helén - har det varit dubbelarbete med att ha flera VFU-mottagare om man säger så, på det sättet.

Helén Rönning: Vi har ju valt att göra omställningen till att även ordinarie VFU-platsers handledare bjuds in i det digitala mötet så att det blir en kvalitetsutveckling generellt. Och det är ju det Britta beskriver. För det ser jag som kärnan lite grann att alla handledare får samma diskussioner runt kursens lärandemål. Oavsett om det är VFU på distans eller om det sker med de platser som vi har avtal med lokalt.

Mikael Andersson: Det finns ju utbildningar inom andra utbildningsformer där det ingår som ett uppdrag för studenten, eller den studerande som det kanske heter, att faktiskt vara den som i första hand ansvarar för att hitta sin praktikplats eller VFU. Men så är ju inte gången inom högre utbildning. Men Helén är det någon som har lyft det här att ska vi verkligen lägga på studenterna att hitta sin VFU-plats?

Helén Rönning: Absolut, det är en diskussion vi för och jag vill bara säga att det är inte så att vi har öppnat upp det för alla VFU-kurser, utan studenten får veta när det är aktuellt, beroende på situationen, att de får söka. Studentkåren lyfter det här att de kanske tycker att det blir för stort krav på studenten, men utifrån de förutsättningar vi har haft nu så har vi varit tvungna att lösa det på det här sättet. Men absolut, det finns ett resonemang i det här att det ändå måste vara... Då gäller det att det är en bra kommunikation mellan mig som programansvarig och den platsen, så att man inte sätter studenten i en situation som inte blir bra.

Mikael Andersson: Men det här är väl en viktig del i kvalitetssäkringen, just det här att jag att ändå säkerställer att det är en bra plats som studenterna hittat?

Helén Rönning: Absolut, det är jätteviktigt.

Mikael Andersson: Britta, hur ser du på den här frågan?

Britta Schaar: Jag ser det mer som en möjlighet för studenterna eftersom de kan ha sin VFU-plats nära hemorten. Man minskar på resor, man minskar på restid, man minskar på kostnader för de studenter vi har tagit hand om som tillhör Mittuniversitetet. De bodde i vårt närområde kan man säga, så för dem var det en otrolig lättnad att kunna ha sin VFU-plats nära hemmet. Sen vet vi alla att det ekonomiskt är en otrolig lättnad när man vet att man inte behöver söka annat boende eller lägga massa tid på just bensin, kostnad eller resekostnader.

Mikael Andersson: Om jag förstod det rätt så är det i första hand de fasta avtalen ni har, de VFU-platserna som täcks. Finns det någon risk att man som student från Mittuniversitetet kanske inte i första hand får en VFU-plats man är intresserad av?

Britta Schaar: Ja, Orsa kommun är ju en väldigt liten kommun. Vi har bara två särskilda boenden, ett demensboende och ett för somatiskt sjuka äldre och vår kapacitet är väldigt begränsade. Så i första hand har vi avtal med Högskolan Dalarna, men finns det platser utöver, utnyttjar de inte de platser som jag erbjuder så försöker jag alltid vara tillmötesgående för de här studenterna som söker från Mittuniversitetet.

Helén Rönning: Jag skulle vilja tillägga något där, Britta. Det är ju just det - är det en person som i vanliga fall jobbar i organisationen? Då försöker vi också säkerställa att det blir på den delen som personen inte jobbar på eller inte har någon relation med föräldrar eller syskon eller vad man nu kan vara. Det är också jätteviktigt att det blir en neutral plats för studenten att göra sin VFU utifrån sjuksköterskeperspektivet.

Mikael Andersson: Har ni i praktiken, Helen, har ni hört något sådant just om att "jag fick inte riktigt den VFU-platsen som jag sökte?" Eller vilka är de andra reaktionerna från studenterna?

Helén Rönning: Jag skulle vilja säga att de här studenterna som har letat sin egen VFU-plats och fått den godkänd, de är ju nöjda, medan våra övriga studenter som då placeras på de platserna som finns tillgängliga - det kan ju innebära resor och det kan innebära att jag behöver skaffa bostad på olika sätt - de kan ju vara mindre nöjda. Och det är utmaningen med att hitta sin egen plats. Det är viktigt att förtydliga att studenten inte väljer VFU-platsen fritt, utan det finns framskrivet av mig som programansvarig vilka platser eller vilka organisationer som kan vara tillgängliga, som kan vara möjliga. För studenter har oftast kanske tankar om vad de skulle vilja göra som inte blir bra utifrån kursens lärandemål. Det är ju inte fritt, så.

Mikael Andersson: Jag tänkte att vi snart skulle fokusera lite mer på just det här med kvalitetssäkring. En sista organisatorisk fråga till dig, Helén. Utmaningen med att hitta VFU-platser är ju känt. Ser du det här som en möjlighet att utöka möjligheten till att få tag på bra VFU-platser just det här för att kunna ha det på distans.

Helén Rönning: Jag ser det absolut som en möjlighet för att faktiskt hitta nya platser som skapar nya sätt att tänka hur man kan göra VFU, om jag säger så. Det som är vår största utmaning för alla i hela Sverige är ju att vi alla har avtalade platser. Det är ju nog få sjuksköterskeprogram som inte har det. Och det gör ju att just det här som Britta säger, att man tar ju först sina egna studenter som man har avtal för att man ska ta och ute i kommunal hälso- och sjukvård så är det ju inte lika mycket plats för studenten, på samma sätt som det kanske är på en slutenvårdsplacering.

Mikael Andersson: Så det är två sidor av ett och samma mynt där.

Musikvinjett: Musik spelas.

Mikael Andersson: Ni har ju fått medel för projekt för att utveckla kvalitet inom VFU. Kan du berätta lite om det, vad ni gör för någonting?

Helén Rönning: En del i projektet är ju det här att hur vi kan kvalitetssäkra processen tillsammans med verksamheterna. Och det vi jobbar väldigt mycket med är det här att se före, under och efter VFU. Vad är det som studenten behöver före? Vad behöver handledare före? Vad behöver vi bedömande lärare före? Vi jobbar just nu väldigt aktivt med att jobba fram riktlinjer, exakt hur vi ska göra för att det verkligen ska bli lika med verksamheterna, och ett steg i det här är ju det här mötet som jag pratar om, det digitala mötet, inför VFU:n och att i det mötet bjuds även bedömande lärare in. Nu är jag inte säker på, Britta, att det var en, eller några, bedömande lärare med i det mötet. För det är ju som sagt under utveckling av det här. Vi har gjort det i tre terminer nu, i termin två där det blev aktuellt för dig, Britta. Men vi gör ju det i alla VFU-kurser från och med i vår. Den stora utmaningen mellan universitet eller lärosäte och VFU-placeringen är ju att vi kanske ibland pratar olika språk, men vi menar samma sak. Det är också en stor kvalitetssäkring i att vi förstår lärandemålen, är gemensamma. Utöver det så jobbar vi mycket med att också synliggöra vad programmet innehåller. Det är jag inte säker på att du har sett än, Britta, men just det här med att var sker till exempel metod och teknik? Var sker läkemedelshanteringen och läkemedelsberäkningen? Var sker simuleringen? Så vi vill bli tydligare med att också visa verksamheterna vad studenterna har med sig inför, och vad de kanske inte riktigt har varit i än. Det är också en del i att kvalitetssäkra förståelsen för studenten i handledningssituationen. Det blir digitala rum där det här materialet ligger så att man kan se vilka kurser det kommer, men också progressionen emellan.

Mikael Andersson: Det här låter som lite av en utmaning, Britta, för er i det mottagande ledet, just om det... Nu kan jag inte upplägget i de olika sjuksköterske- eller vårdutbildningarna, men om det är så att olika lärosäten har olika progression och moment kommer vid olika tillfällen. Vi måste verkligen kunna på individnivå gå in och följa vad den här studenten kan i så fall, eller hur?

Britta Schaar: Det första är ju vad säger lärosätet. Vilka krav? Vilka lärandemål? Hur har man kursupplägget, det vill säga vilka kurser har man läst innan man kommer ut på sin VFU, och för vissa är det första VFU:n. Men sen är det ju också viktigt för mig, lika viktigt - vad kommer personen med? Ibland har vi undersköterskor som har jobbat i 15 år, som kommer med jättemycket erfarenhet, och då vill även jag ju att de studenterna lär sig någonting nytt. Så jag försöker ju att sätta dem inför andra utmaningar än om jag vet att det kommer en student som kommer direkt från gymnasiet och har väldigt, väldigt lite eller nästan ingen erfarenhet av att jobba ute inom vården. Så jag försöker ha en generell planering, men även en individuell planering och förberedningen som vi får med hjälp av Mittuniversitetet - det har ju varit jättebra. För oss är det jätteviktigt att veta till exempel om man har läst någonting om palliativ vård, för det är ju det som kan hända att våra studenter kommer i kontakt med en avliden eller med en döende person. Då måste jag veta om man har haft det, i teorin - har man pratat om vad som händer om man börjar närma sig livets slut och så vidare. Men sedan tror jag det som man skulle kunna förbättra ytterligare överhuvud taget är att man utbildar i handledning, att man kommer till den moderna handledningen, vill man ha peer learning, vill man inte ha peer learning, om man inte har möjlighet till peer learning - hur kan man då genomföra en modern handledning? Det är så lätt att studenten bara följer med sköterskan. Det är svårt som till exempel kommunsköterskan när man är oftast själv - att släppa på uppgifterna.

Helén Rönning: Det skulle jag vilja komplettera lite om jag får, vad vi gör mot en av våra avtalade platser. Just det där som du säger nu är att vi utvecklar en så kallad studiehandledning för VFU under progression och vad jag gör första veckan, andra veckan, tredje veckan, fjärde veckan och att det är verksamheten som formulerar det utifrån att det blir som ett lärande i utvecklingen av det här också. Att tänka till att "okej, studenten ska ha med sig det här. När ska jag lyfta det ena? När ska jag fråga efter det andra? Hur ska jag säkerställa att inte studenten enbart lär sig, vilket är jätteviktigt, det jag kan i min vardag."

Mikael Andersson: En sista vinkel på det här. Det är ju anledningen till att det finns så mycket satsningar just på att utveckla VFU:n på distans, det är också för att det ska vara ett verktyg för att säkerställa kompetensförsörjning inom vården i hela landet. Man kan väl misstänka att det finns en risk att om personer åker från små kommuner, går en utbildning på ett stort lärosäte, gör sin VFU där så tenderar man att bli kvar där man gjorde sin VFU och där man har tillbringat en stor tid. Men här finns det en chans för mindre kommuner att, om man får använda uttrycket, behålla sin kompetens. Är det några faktorer som spelat in i Orsa kommuns val att vara med i ett sådant arbete?

Britta Schaar: Vi har i arbetsgruppen nu en student, en före detta student som har läst hos oss. Men oftast är det så att studenterna från när de är färdigutbildade sjuksköterskor går först till ett sjukhus för att få lite mera kunskap och få se lite större patienturval om man kan säga så, men absolut. Kommunen utbildar ju inte bara studenter för att de ska försvinna i övriga landet, utan kanske eventuellt också för oss i framtiden. Men det vet man ju aldrig. Det är inte så att vi gör direkt reklam eller försöka hålla dem, utan det får framtiden visa. Men alla är välkomna att söka våra tjänster. Jag tror att när man har sett VFU-platsen och har fått ett positivt intryck så har jag många gånger fått feedback att det är många som skulle kunna tänka sig att senare söka en tjänst inom kommunen.

Mikael Andersson: Men hur är det för er del, Helén? Jag misstänker att det inte bara är Orsa kommun ni har samarbete med kring VFU på distans, eller hur är läget där?

Helén Rönning: Nej, så är det inte alltid. Eller inte alls. Och sedan ska man veta att även om vi har en campusförlagd utbildning så finns det många avtalade platser som blir på distans beroende på Jämtland, Härjedalen och Västernorrland. Det blir ju ett längre avstånd som kan vara utmanande för studenter, men det kan också vara en möjlighet, precis som ni säger, att man gör det på en mindre ort. Det viktiga för oss är att verksamheten visar att man är intresserad av att handleda studenter utifrån kursens lärandemål och inte introducerar dem inför ett kommande jobb. Så det där kan ju vara en utmaning om man har de tankarna med sig, men jag tycker sällan vi möts av det. Jag tycker inte att vi möts av det av verksamheterna. Däremot så får jag ofta det här resonemanget - "Men vi kan inte ta en student till. Jag vill att studenter ska uppleva vår plats och vår arbetsverksamhet och vi ska kunna ta emot studenter på ett bra sätt så att den kan tänka sig att jobba hos oss i framtiden."

Mikael Andersson: En allra sista fråga. När det här spelas in är det nog en fråga som blir aktuell igen. Och det är just de effekterna som Coronapandemin och Covid har på det här med VFU-platser i vården. Vården är ju de som får ta verkligen stöten i hela det här sammanhanget. Om jag börjar ställa frågan till dig, Britta. Hur har den här pandemisituationen påverkat just situationen med VFU-platser och möjligheten att erbjuda och genomföra VFU?

Britta Schaar: Det var en svår tid och förutsättningar har förändrats under hela pandemin, nästan från vecka till vecka kan man säga. I början var ju samtliga VFU-platser inställda från Högskolan Dalarna och vi fick fokusera på verkligen akut arbete på grund av Corona. Coronasituationen har blivit en del av vår vardag överallt. Om vi själva är vaccinerade eller inte och att vaccinera våra brukare. Men också antal platser, för min svårighet är ju att sköterskeexpeditionerna på särskilda boenden är ju oftast väldigt, väldigt små, och när vi ska hålla avstånd till varandra, då är det jättesvårt att ha två sköterskor, två studenter och en läkare in på ett och samma rum och själva uppfylla de här kraven från Folkhälsomyndighetens rekommendationen att hålla avståndet och så vidare. Så det ser jag egentligen som största utmaning.

Mikael Andersson: Samma fråga till dig då, Helén. Har ni märkt någon påverkan av just det här med pandemi när det gäller VFU-platser?

Helén Rönning: Ja, det har vi. Och det var väl främst, skulle jag vilja säga våren 2020 och hösten 2020 som var utmanande i verksamheterna när det var mycket personal som var sjuk så att det inte fanns resurser att handleda. Vi valde faktiskt att inte ställa in VFU-perioderna i samverkan med verksamheterna, de avtalade platserna vi hade. Utan hanterade det så att det är precis som du säger, Britta, det är ju en del av arbetssituationen i yrket att kunna hantera smitta och smittspridning och att studenten behöver lära sig det i verkligheten också på olika sätt. Men vi har studenter som har fått gå hem på grund av att arbetssituationen har blivit för starkt påverkad, så man har inte kunnat ha kvar studenten under handledning. Men det är några unika, specifika fall. Det är inte den stora. Utan studenten har varit ute under VFU.

Musikvinjett: Musikvinjett spelas.

Mikael Andersson: Men jag får tacka er, Britta och Helén, för att ni var med i den här Distansutbildningspodden.

Britta Schaar: Tack.

Helén Rönning: Tack.

Mikael Andersson: Och tack också till dig som har lyssnat. Jag heter Mikael Andersson och Distansutbildningspodden är en podd från Universitets- och högskolerådet.

Musikvinjett: Musikvinjett spelas.